



PRIMJENA LJEKOVITIH BILJAKA NA PODRUČJU BARANJE

Ljiljana Krstin*, Tanja Žuna Pfeiffer, Ivana Turk, Dubravka Špoljarić Maronić, Zorana Katanić,
Nikolina Bek, Ana Martinović

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Odjel za biologiju, Cara Hadrijana 8/A, 31000 Osijek, Hrvatska, * ljiljana.krstin@biologija.unios.hr

UVOD

Primjena ljekovitog bilja i njihovih pripravaka jedan su od najstarijih načina liječenja različitih tegoba (Applequist i Moerman 2011). Zahvaljujući tradicionalnoj medicini recepti su se prvotno prenosili usmenim putem, a razvojem pismenosti su se počeli zapisivali. Ljekovito djelovanje biljaka omogućuju aktivne tvari prisutne u biljnim dijelovima. Ovisno o sadržaju aktivnih tvari biljke mogu imati protuupalni, antioksidativni, antireumatski i antikancerogeni učinak na ljudski organizam (De Vico i sur. 2018; Jafari i sur. 2020). Osim u svrhu liječenja, ljekovito bilje koristi se kao osnovna sirovina u izradi kozmetičkih mirisa, krema, zubnih pasta, toaletnih sapuna, u proizvodnji sintetičkih lijekova te u prehrambenoj industriji. Cilj ovog istraživanja bilo je prikupiti podatke o poznavanju ljekovitih biljnih svojti, njihovih ljekovitih svojstava i načina pripravljanja na području Baranje te na taj način pridonijeti očuvanju znanja o njihovoj tradicionalnoj upotrebi.

MATERIJALI I METODE

Baranja, područje Osječko – baranjske županije koje se nalazi između dvije velike rijeke, Drave i Dunava, odlikuje se plodnim ravnica, rijekama i šumskim prostranstvima (Slika 1). Raspored biljnih zajednica je raznolik, što krajolik čini estetski zanimljivim i privlačnim. Na području Baranje prevladava suha stepska i umjereno topla klima, i plodno tlo, crnica.



Slika 1. Područje istraživanja – Baranja

Istraživanje je provedeno u razdoblju od srpnja do listopada 2019. godine na području Baranje u mjestima Mece, Darda, Bilje, Petlovac i Beli Manastir. Anketirano je 33 ispitanika (Slika 2). Ispitanici su u anketama navodili podatke o spolu, dobi, stupnju obrazovanja te podatke o biljkama koje prikupljaju i uzgajaju. Također su navodili na koji način prikupljaju biljke, kada ih prikupljaju, koje dijelove biljaka najviše koriste, koriste li te biljke u prehrani, liječenju ili u neke druge svrhe te prikupljaju li gljive.



Slika 2. Prikaz mjesta u kojima je provedeno istraživanje – svaka točka prikazuje jednog ispitanika.

(Izvor: Web1)

LITERATURA

1. Applequist, W. L., Moerman, D. E. (2011) Yarrow (*Achillea millefolium* L.): a neglected panacea? A review of ethnobotany, bioactivity and biomedical research. *Econ. Bot.* 65:209–22.; 2. De Vico, G., Guida, V., Carella, F. (2018) *Urtica dioica* (Stinging Nettle): A Neglected Plant With Emerging Growth Promoter/Immunostimulant Properties for Farmed Fish. *Front. Physiol.* 9:285.; 3. Jafari, Z., Amiri Samani S., Jafari M. (2020) Insights into the bioactive compounds and physico-chemical characteristics of the extracted oils from *Urtica dioica* and *Urtica pilulifera*. *SN Appl. Sci.*: 416.

REZULTATI

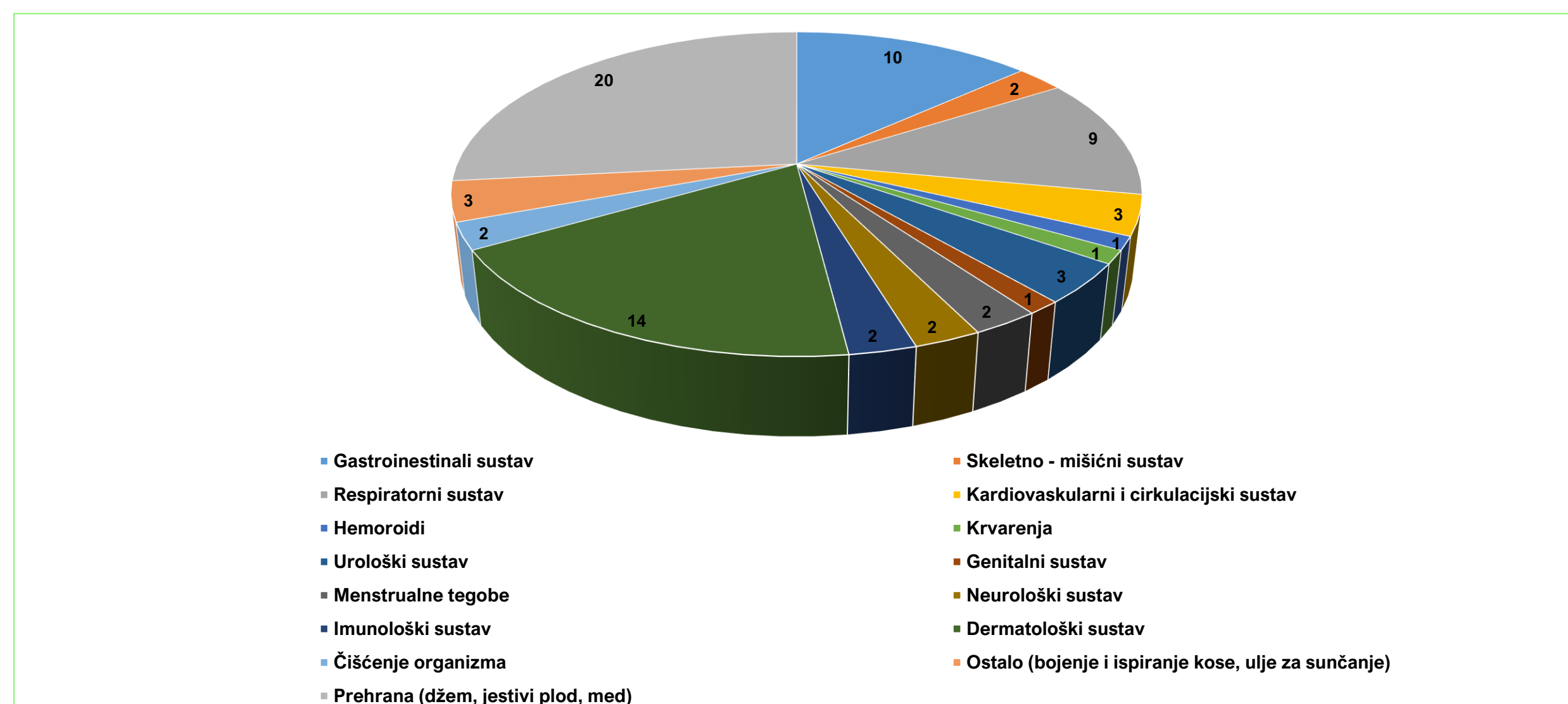
Od 33 ispitanika, 91% čine žene, a 9% muškarci. Ispitanici imaju između 30 i 87 godina starosti a većina (12) ima završenu srednju školu, dok manji broj ima višu stručnu spremu i visoko obrazovanje.

Ispitanici koriste 32 biljne svojte iz 17 porodica. Najveći broj svojti (14) pripada porodicama Lamiaceae i Asteraceae. Među svojtima, najveći broj ispitanika (9) koristi (Slika 3): crnu bazgu, kamilicu, maslačak, veliki trputac, ljekovitu kadulju, mentu, sitnolisnu lipu, stolisnik i običnu koprivu. Ispitanici uglavnom prikupljaju listove i cvjetove, a rijede plod i zelen. Od biljnih dijelova pripremaju čajeve i sokove, a koriste ih i za izradu obloga, melema, otopina, masti, tinktura, likera i juha, koje pomažu u liječenju različitih tegoba (Slika 4).

Prikupljaju i gljive (vrbovače iz porodice Polyporaceae i vrganje iz porodice Boletaceae) koje se koriste u prehrani prilikom pripreme umaka, variva ili kao dodatak pojedinim jelima.



Slika 3. Najčešće korištene biljke



Slika 4. Broj ljekovitih biljaka korištenih za liječenje različitih oboljenja

ZAKLJUČAK

Ispitanici su naveli 32 svojte ljekovitog bilja koje koriste u obliku različitih pripravaka te 3 vrste gljiva koje upotrebljavaju u prehrani. Iako se u Baranji stalno šire poljoprivredne površine koje narušavaju prirodna staništa i ugrožavaju opstanak samoniklog bilja, rezultati istraživanja ukazuju da stanovništvo ovog područja i dalje prikuplja ali i uzgaja ljekovito bilje. Kako bi upotpunili saznanja o ljekovitim biljkama ovog dijela istočne Hrvatske, potrebno je provoditi daljnja istraživanja koja bi obuhvatila veći broj ispitanika iz drugih baranjskih mjesta.